

בג"ץ 52836-11-24
בג"ץ 44742-08-25

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

תנו לחיות לחיות

ע"י ב"כ עוה"ד אמנון קרן ו/או עוה"ד ערן צין
מהקליניקה לצדק סביבתי ולהגנה על זכויות בעלי חיים
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב
ועוה"ד רוני בן דוד ו/או עוה"ד חגית גולסקא
מהמחלקה המשפטית, תנו לחיות לחיות
ת.ד. 39040 ת"א 6997801
טל': 03-6407646; נייד: 054-6718064
פקס: 077-4704008; דוא"ל: amnonk@tauex.tau.ac.il

העותרת בבג"ץ 52836-11-24

האגודה לזכויות האזרח בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד ניצן אילני ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

העותרת בבג"ץ 44742-08-25

- נ ג ד -

משטרת ישראל

על ידי פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
שדרות וולפסון 2, קריית הממשלה ע"ש דוד בן-גוריון
ירושלים, ת"ד 49029, מיקוד 9149001
טלפון: 073-3925590, פקס: 02-6467011; דוא"ל: HCJ-Dep@justice.gov.il

ה מ ש י ב ה

הודעה מעדכנת מטעם המשיבה

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 19.3.26, ולארכה שניתנה, מתכבדת המשיבה להגיש את הודעתה המעדכנת במסגרת העתירות שבנדון, כדלקמן.

2. עניינן של העתירות בשימוש הנטען שעושה המשיבה בסוסים כאמצעי לפיזור הפגנות ואירועי מחאה (שהוכרזו ע"י המשיבה כהפרת סדר אלימה, לכל הפחות, במדרג ג'), ובאופן הפעלת הפרשים בהתאם לנהליה.

במסגרת העתירה בבג"ץ 52836-11-24 **תנו לחיות לחיות נ' משטרת ישראל** (להלן: **עתירת תנו לחיות לחיות**), העוסקת בהיבטים של שלומם ורווחתם של הסוסים בהם נעשה שימוש ביחידת הפרשים, התבקש בית המשפט הנכבד להורות למשטרת ישראל לחדול משימוש בסוסים לביצוע פעולות שיטור ופיזור מפגינים מפרי סדר, ולחלופין, לתקן את נהליה בהיבטי רווחתם של הסוסים.

בבג"ץ 44742-08-25 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משטרת ישראל** (להלן: **עתירת האגודה**), התבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה לחדול את השימוש בפרשים כאמצעי לפיזור הפגנות (שהוכרזו כהפרת סדר במדרג ג'), ולחלופין, להורות למשיבה לתקן את נהליה, באופן שיבטיח את בטיחות המפגינים ויגן על זכויותיהם.

3. ביום 25.5.25 הוגשה התגובה המקדמית מטעם המשיבה לעתירת תנו לחיות לחיות. במסגרתה פורטה עמדת המשיבה לפיה הפעלת סוסים במסגרת פעילותה המבצעית של משטרת ישראל לשמירה על הסדר הציבורי, ובכלל זה לצורך התמודדות עם הפרות סדר אלימות, היא אמצעי סביר ומידתי, המשרת תכלית ראויה ואשר אופן הפעלתו מוסדר בנהלי המשטרה. עוד הובהר, כי הסוסים המסייעים בפעילות המבצעית עוברים הליכי מיון והכשרה מקיפים, שנועדו להבטיח את התאמתם וכשירותם לביצוע המשימות המוטלות עליהם. בנוסף פורט כי המשיבה מקפידה על שמירת שלומם ורווחתם של הסוסים, באמצעות טיפול מקצועי, פיקוח ובקרה שוטפים. בהמשך לכך, ביום 20.7.25, עדכנה המשיבה בדבר פרסום נוהל 220.013.01 "הפעלה מבצעית יחידת הפרשים" העדכני, ועל כך שבמסגרתו תוקנו שעות העסקה של הסוסים, וכן הוסף סעיף העוסק בשימוש ותיעוד במצלמת פרש המחייב תיעוד במצבים מסוימים.

4. ביום 10.3.26 הוגשה התגובה המקדמית לעתירת האגודה (להלן גם: **התגובה המקדמית**). במסגרתה נטען כי דין העתירה להידחות, בהיעדר עילה להתערבות שיפוטית בשיקול דעתה המקצועי והמבצעי של משטרת ישראל בכל הנוגע לאמצעים העומדים לרשותה לצורך שמירה על הסדר הציבורי, ובכלל זה הפעלת הפרשים. עוד הובהר כי הפעלת הפרשים היא אמצעי מבצעי המוסדר בנהלי המשטרה, המופעל לתכלית ראויה ובהתאם לעקרונות הסבירות והמידתיות, לאחר בחינת נסיבותיו הקונקרטיות של כל אירוע ועל יסוד החלטת גורם מוסמך. עוד צוין כי הנהלים המסדירים את הפעלת הפרשים מעגנים מנגנוני אישור, פיקוח, בקרה ודיווח, ומבטיחים כי השימוש באמצעי יעשה באופן מדורג, ובהתאם לצורך המבצעי. בנסיבות אלה, בקשת העותרת להורות למשטרת ישראל להימנע משימוש באמצעי זה, או להתערב בתוכנם של הנהלים המסדירים את אופן הפעלתו, אינה אלא בקשה להתערבות בשיקול הדעת המקצועי והמבצעי המסור למשטרה, ומשכך אינה מקימה עילה להתערבותו של בית המשפט הנכבד.

5. בהמשך לבקשת העותרת בעתירה האגודה, ובהיעדר התנגדות מטעם המשיבה, נקבע בהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 16.2.26, כי העתירות שבנדון תישמענה באותו מועד ובפני אותו הרכב.

6. ביום 16.3.26 התקיים הדיון בעתירות שבנדון, וביום 19.3.26 ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד, בה נקבע כי על המשיבה להגיש הודעה מעדכנת שבמסגרתה תבחן אפשרות לחידוד ולהבהרת הנהלים הנוגעים לשימוש בפרשים כאמצעי לפיזור הפגנות (שכאמור, בהן הוכרזה הפרת סדר אלימה במדרג ג' לפחות), תוך שנקבע בהחלטה כדלקמן:

"1. ההודעה תכלול התייחסות לאפשרות של חידוד והבהרה של הנהלים הקיימים בכל הנוגע לשימוש בפרשים כאמצעי לפיזור הפגנות. מבלי למצות, ניתן להתרשם כי עשויה לצמוח תועלת מהסדרה ברורה ושקופה של ההיבטים שעניינם החובה להותיר נתיב מילוט למפגינים, איסור או הגבלה על עליית פרשים למדרכה, הגבלה על שימוש מקביל באמצעים אחרים כדוגמת רימוני הלם, הגבלה על שימוש בכוח על-ידי פרשים, למעט במצבים של סכנה ממשית וקרובה, וכן הגדרה מדויקת של המצבים שבהם ניתן להפעיל פרשים (מעבר לסיווג הכללי ל"מדרג ג'), תוך התייחסות בין השאר להיקפן של ההפגנות ולמאפייניהן.

2. ההודעה תכלול התייחסות גם להצגת ההגבלות העיקריות הנוגעות לשימוש בפרשים במסמך שיהיה שקוף ונגיש לציבור – באופן שיהיה נוח להבנה וליישום על-ידי כוחות המשטרה, וכן יאפשר הגשת תלונות קונקרטיות במקרים מתאימים.

3. נוסף על כך, המשיבה תפרט על צעדים שננקטו או שיש בדעתה לנקוט לצורך איסוף מידע והפקת לקחים מאירועים שבהם נפגעו מפגינים על-ידי פרשים.

לאחר מכן יוחלט על המשך הטיפול בתיק.

7. בהמשך להחלטת בית המשפט הנכבד האמורה, ולהערות בית המשפט הנכבד שנשמעו במסגרת הדיון בעתירות, המשיבה תעדכן כי נערכה עבודת מטה מקצועית במשטרת ישראל בבחינת האפשרות לחידוד והבהרת הנהלים הקיימים, בהתייחס לסוגיות שפורטו בהחלטת בית המשפט הנכבד האמורה, וכן התקיימה ישיבה בנושא בהשתתפות גורמי המדינה הרלוונטיים.

8. בהמשך לכך, הוחלט על תיקון נהלי המשטרה הרלוונטיים במספר סוגיות, לצורך חידוד והבהרה.

והכל כפי שיפורט להלן.

השימוש באמצעי הפרשים לפיזור הפרות סדר נעשה רק במקרים של הפגנות בהן הפרות סדר אלימות ממדרג ג' ומעלה

9. כפי שפורט בהרחבה בתגובת המשיבה לעתירת האגודה, השימוש בפרשים לצורך פיזור הפרות סדר אינו מוסדר בנוהל הפרשים בלבד, אלא כפוף גם להוראות נוהל 220.010.11 "הפעלת אמצעים באירועי הפרות סדר" (להלן: **נוהל מדרגי הפס"ד**), המהווה את המסגרת הכללית ביחס להפעלת כלל האמצעים המשטריים באירועי הפרות סדר וקובע אילו אמצעים ניתן להפעיל בהתאם לחומרת האירוע ומיהו הדרג המוסמך לאשר את הפעלתם.

10. מאפייני ההפגנות ומדרגי הפרות הסדר שנקבעו בנוהל חלים באופן רוחבי על כלל משטרת ישראל ועל כלל האמצעים המשמשים לפיזור הפגנות בהן הפרות סדר. יצוין, כי טבלת המדרגים והנוהל המסדיר אותם אושרו על-ידי משרד המשפטים והם מפורסמים לציבור.

11. לענייננו, נוהל מדרגי הפס"ד קובע כי הפעלת פרשים לצורך פיזור הפרות סדר אפשרית רק במקרים המסווגים כ"מדרג ג' - הפרת הסדר הציבורי ואי ציות להוראות המשטרה תוך התנגדות אלימה", ורק לאחר קבלת אישור של מפקד מרחב או סגנו, ובהיעדרם מפקד תחנה בדרגת ניצב-משנה, מפקד מפקדה משימתית או סגנו. בכך **מוגבלת הפעלת הפרשים במקרים שבהם מתקיימת הפרת סדר חמורה הכרוכה בהתנגדות אלימה, ותחת פיקוח ואישור של דרג פיקודי בכיר**. זאת, כאמור, כאשר השימוש באמצעים, ובכלל זה אמצעי הפרשים, נעשה ככלל לאחר פרק זמן סביר בו ההפגנה "מוכלת" על ידי המשטרה ומוצו כלל האפשרויות לפיזור ללא שימוש באמצעים כגון פעולות הידברות, כריזה להתפזר והמפגינים מפריים את הסדר ולא נשמעים להוראות הפיזור.

12. סעיף 3 לנוהל מדרגי הפס"ד מגדיר בהרחבה איזה סוג הפרת סדר נכלל במדרג ג', כדלהלן:

"מדרג ג' - הפרת הסדר הציבורי ואי ציות להוראות המשטרה תוך התנגדות אלימה:

- הפגנות הכרוכות בהתנגדות אלימה תוך אי ציות להוראות השוטרים הניתנות לצורך שמירה על שלום הציבור והסדר הציבורי, שמתקיים בהם אחד מאלה:
- (א) המפגינים מתנגדים באלימות לפעולות המשטרה לפיזור ההפגנה, באופן העלול לגרום לחבלות בגוף או נזק לרכוש.
- (ב) המפגינים מתנהגים באלימות בהיקף נרחב כלפי הכוח המשטרתי הפועל לפיזור ההפגנה.
- (ג) המפגינים מתנהגים באלימות כלפי הציבור, באופן העלול לגרום לחבלות בגוף או לנזק לרכוש.
- (ד) המפגינים מתנגדים באלימות לפעולות השוטרים לפיזור ההפגנה, וקיים חשש ממשי לחסימת צירים חיוניים ו/או חסימת גישה למוסדות שלטון מרכזיים."

13. נוסף על כך, נוהל מדרגי הפס"ד כולל הוראות רוחביות בדבר חובת הזהירות החלה על הפעלת כלל האמצעים המשטרתיים. כך, למשל, סעיף 5(2) לנוהל קובע כי **"שימוש באמצעים ייעשה תוך נקיטת אמצעי זהירות ובטיחות על מנת למנוע סיכון מיותר"**, ואילו סעיף 5(3) קובע כי **"יש להימנע ככל הניתן משימוש באמצעים כלפי אוכלוסיות מיוחדות כגון: ילדים, נשים הנחזות בהיריון, קשישים וכיו"ב"**. הוראות אלו חלות, מטבען, גם על הפעלת פרשים במסגרת אירועי הפרות סדר.

14. לבסוף יצוין כי מעבר לשיקולים שפורטו לעיל, בכלל זאת שמירה על הזכות החוקתית לחופש הביטוי והמחאה והחובות החלות על המשטרה לפעול באופן מידתי ולעשות שימוש בפרשים רק במקרים שבהם הדבר נדרש, ובכפוף לשיקול הדעת המבצעי בכל מקרה ומקרה. זאת, כאשר השימוש בפרשים גם מחייב היערכות מבצעית מתאימה וכרוך במשאבים ובעלויות משמעותיות בשל הצורך לשנע את הסוסים והפרשים. עוד יודגש, כי השימוש באמצעים נעשה ככלל לאחר שמוצו האפשרויות לפיזור ללא שימוש באמצעים כגון פעולות הידברות, מתן הוראות התפזרות וכדומה. הנה כי כן, השימוש באמצעי הפרשים לפיזור הפרות סדר, נדרש להיעשות בהתאם להוראות הנוהל באופן מידתי ומבוקר, לאחר בחינת מאפייני הפרת הסדר הספציפית בה שוקלים לעשות שימוש באמצעי זה ובהתאם לצורך המבצעי כפי שנקבע על ידי הגורם המוסמך. **בתוך כך, בטרם הפעלת האמצעי, יש לבחון בין היתר, את היקף הפרת הסדר, עוצמת האלימות, מיקום הפרת הסדר, צירי התנועה שנחסמים וחיוניותם, כל זאת כאמור רק לאחר שנמצא כי מפרי הסדר לא נשמעו להנחיות המשטרה וכי הם נוקטים באלימות בנסיבות מחמירות, כפי שמפורט בנוהל מדרגי הפס"ד.**

15. למען הסדר טוב ולמעלה מן הצורך, הוחלט לחדד גם בנוהל אג"מ 220.013.01 "הפעלה מבצעית יחידת הפרשים" (להלן: **נוהל פעילות מבצעית**), כי הפעלת פרשים לצורך פיזור הפרת סדר אפשרית רק במקרים המסווגים לפחות כהפרת סדר במדרג ג'.

16. כך, על אף שנוהל הפעלת אמצעים באירועי הפרות סדר, נוהל האב, המגדיר כאמור את מדרגי ההפס"ד ואת האמצעים השונים והתנאים להפעלתם, חל כמובן על כלל האמצעים, כולל הפרשים, והוא כאמור נוהל גלוי המפורסם לעיון הציבור, הוחלט לתקן את נוהל פעילות מבצעית, באופן שיתווסף לסיפא של סעיף 4ב(5)א) לנוהל, באופן מפורש, כי **"השימוש בפרשים לפיזור מפגינים מפרי סדר ייעשה במדרג הפס"ד ג', כאשר קיימת הפרה של הסדר הציבורי תוך התנגדות אלימה כלפי כוחות המשטרה ו/או הציבור באופן העלול לגרום לחבלות בגוף ולנזק לרכוש"**.

17. כפי שפורט בתגובה המקדמית מטעם המשיבה לעתירת האגודה, המשיבה **דוחה בתוקף** את הטענה שהועלתה בעתירה, לקיומה של פרקטיקה של שימוש בפרשים תוך "כליאת מפגינים". יובהר כי פעולה של "כליאת מפגינים" כמתואר בעתירת האגודה אינה עולה בקנה אחד עם הוראות ונהלי המשטרה. יחידת הפרשים של המשטרה היא יחידה מקצועית ומיומנת, ומתוקף תפקידה כאחראית על השימוש בסוסים, והיא נדרשת להתנהל כל העת תוך הקפדה יתרה על כללי הבטיחות, הן של מפגינים והן של הפרשים.

18. לצד ההוראות בנוהל פעילות מבצעית, סוגיית הבטיחות מוסדרת גם במסגרת אוגדן הוראות הבטיחות הפנימיות של מערך הפרשים, הכולל הוראות בטיחות מפורטות המתייחסות באופן מרחיב להיבטי הזהירות וההתנהלות המבצעית, אשר מחייבות אף הן את הפרשים. אוגדן זה קובע כי הפרשים המופעלים באירועים מבצעיים יעשו את המירב על מנת להימנע מפגיעה באזרחים, סוסים וכוחות משטרה העובדים עימם. בתוך כך, **קיימת הוראה ספציפית לעניין הצורך במתן אפשרות מילוט של המפגינים בעת פיזורם, ממנה עולה בבירור כי פעולה ל"כליאת מפגינים", כמתואר בעתירה, עומדת גם בניגוד לנהלי הבטיחות.**

19. סעיף 4 לנוהל פעילות מבצעית כולל שורת הוראות בטיחות וכללי זהירות המסדירים את אופן הפעלת הפרשים ומבטיחים כי השימוש באמצעי זה ייעשה באופן אחראי ומידתי. פעולה של כיתור מכון של מפגינים ללא הותרת נתיב מילוט אסורה ואינה עולה בקנה אחד עם שיטות העבודה של המשטרה ועם הוראות הבטיחות המחייבות החלות על פעילות הפרשים, כאמור לעיל. אמנם, במסגרת עדכון הנהלים הוחלט מטעמים של סדר וארגון ושיקולים מבצעיים, שלא לכלול כלשונה את ההוראה, שהייתה קבועה בסעיף 4(ב)(8) לנוהל הוראות בטיחות שבוטל, בנוהל הפעילות המבצעית עצמו; ואולם, אין בכך כדי לגרוע מתוקפה המחייב, אשר מופיע בפירוש ובפירוט בהוראות הבטיחות הכלליות בנוהל וכן באוגדן הבטיחות כפי שפורט לעיל.

20. במסגרת התגובה המקדמית עמדה המשיבה על כך שנהלי המשטרה כוללים הוראות בטיחות מפורטות, אשר נועדו להסדיר את אופן הפעלת הפרשים ולהבטיח כי השימוש באמצעי ייעשה באופן אחראי, מבוקר ומידתי. בין היתר, נקבעו בנוהל פעילות מבצעית ההוראות הבאות: סעיף 4(ב)(5)(יב) לנוהל פעילות מבצעית, הקובע כי הפעלת פרשים תעשה תוך נקיטת כללי בטיחות ואמצעי זהירות המתחייבים למניעת סיכון מיותר.

עוד נקבע בנוהל כי מפקד יחידת הפרשים יוודא כי כוח הפרשים שהוקצה לאירוע מסוגל לתת מענה מקסימלי לתרחישים (סעיף 4(ב)(5)(ד)); כי בכל אירוע בו מופעלים פרשים, יוגדר כוח רגלי שיסייע לפרשים בשמירה על הישגי הפיזור או הבלימה (סעיף 4(ב)(5)(ה)); כי פרשים לא יפעלו נגד מפגינים יושבים או שוכבים (סעיף 4(ב)(5)(ח)); וכי בעבודת פרשים עם כוחות רגליים ואמצעים נוספים, יש לשמור על מרחק מינימום של 6 מטר, וכי על הפרש חלה חובת זהירות בכל משימה (סעיפים 4(ה)(ג) ו-4(ה)(5)).

21. מן המקובץ עולה, כי ההגבלה בנוגע להותרת נתיב מילוט בפיזור מפגינים מפרי סדר הנה חלק בלתי נפרד מההסדרה המחייבת החלה כיום על פעילות הפרשים מכח הוראות הבטיחות וכללי הזהירות החלים על הפעלתם. עם זאת, בעקבות הערת בית המשפט הנכבד ולמען הבהירות, מצאה המשטרה לנכון לעגן הוראה זו במפורש בנוהל הפעילות המבצעית, אף שלא חל בעניין זה כל שינוי במדיניות המשטרה או בכללים המחייבים את פעילות הפרשים.

לאור האמור, הוחלט על תיקון נוהל פעילות מבצעית, כך שבסעיף 4ב(5)(ט) לנוהל יצוין כי: **"פיזור מפגינים מפרי סדר ייעשה תוך הקפדה על כך שתהיה למפגינים ולנמצאים במקום דרך ואפשרות לעזוב את המקום"**. בנוסף, הוחלט כי גם הנוסח באוגדן הוראות הבטיחות יתוקן באופן זהה.

הפעלת הפרשים בשטח עירוני והגבלת תנועת הפרשים על המדרכה

22. במהלך הדיון שהתקיים בעתירות, העלה בית המשפט הנכבד את שאלת הצורך בהסדרה מפורשת בנהלי המשיבה, של המקרים שבהם פרשים נעים על המדרכות, בעת פיזור הפרות סדר (ראו עמ' 8 לפרוטוקול הדיון, ש' 7-8). עניין זה קיבל ביטוי גם בהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 19.3.26.

23. כפי שהסביר במהלך הדיון קצין הפרשים הארצי, בעת פיזור הפגנה אלימה שהוכרזה כהפרת סדר במדרג ג' לפחות, לא ניתן לשלול מצבים בהם יידרשו פרשים לנוע גם על המדרכות, וזאת בשל צרכים מבצעיים הנדרשים לפיזור מפגינים מפרי סדר ובשים לב לתוואי השטח ואופן ההתקהלות: "כשאנחנו עובדים על הכביש הרבה פעמים חלק מהמפגינים עולה על המדרכה או יורד חזרה לכביש, או שלחלופין הוא חוזר אחורה או לנקודה אחרת שהמשטרה לא הגדירה שלשם מתפזרים. אנחנו נכין שטח על המדרכה ובתנועה של הליכה נתחיל להרחיק את הקהל לאותה נקודה שאנחנו מכוונים אותם ללכת." (ראו עמ' 8 לפרוטוקול הדיון, ש' 26-29). בנוסף, קיימים מקרים שבהם הפרות הסדר מתבצעות גם על המדרכה.

24. יובהר, כי נהלי המשיבה כבר מסדירים ומתווים בהקשר זה את שיקול דעת הפרשים במקרה בו הם נדרשים לנוע על מדרכות. כך, סעיף 4א(3)(ד) לנוהל פעילות מבצעית קובע כי: **"בשטח עירוני פרשים ינועו על הכביש, ובעדיפות לנוע נגד כיוון התנועה אם הדבר מתאפשר ועולה בקנה אחד עם הצורך המבצעי"**. הוראה זו משקפת את הכלל המבצעי שלפיו תנועת הפרשים במרחב עירוני תיעשה, ככלל, על גבי הכביש ולא על גבי מדרכות, כמו גם נגד כיוון התנועה. ואולם, הוראה זו מותנית כאמור בכך שהדבר אפשרי ועולה בקנה אחד עם הצורך המבצעי, בהתאם לשיקול דעת הגורם המוסמך. כלומר, לא ניתן כאמור לשלול מצבים בהם הפרשים יידרשו לנוע על גבי המדרכות, וזאת על מנת שיתאפשר להם לבצע את משימתם באופן היעיל ביותר ותוך שמירה על כללי הבטיחות ואמצעי הזהירות המתחייבים בנסיבות העניין.

25. בנוסף, כפי עוד שהובהר במסגרת הדיון שהתקיים בעתירות, אוגדן הוראות הבטיחות קובע במפורש כי **עליית פרשים על המדרכה או עם כיוון התנועה, מותרת לשם ביצוע תפקיד או בכדי להימנע מסכנה, תוך נקיטת אמצעי זהירות מרביים לכל יפגעו אנשים תמימים ורכוש**. הוראה זו משקפת כי נקודת המוצא היא הימנעות מתנועת הפרשים על המדרכה, וכי חריגה מכך תתאפשר רק מקום שבו הדבר נדרש לצורך ביצוע המשימה המבצעית, ובכלל זה פיזור הפרת סדר.

26. על אף שכאמור הוראה זו מחייבת ממילא את הפרשים לפעול על פיה, ועל אף שסעד זה לא התבקש במסגרת העתירות, המשיבה תעדיכן כי בשים לב להערות בית המשפט הנכבד, הוחלט במסגרת עבודת המטה שנערכה בנושא לאחר הדיון, לתקן את נוהל פעילות מבצעית, כך שבנוסף לסעיף 4א(3)(ד) שצוין לעיל, וכן להוראה הקבועה באוגדן הבטיחות, בסעיף 4ב(5)(י) לנוהל יצוין כי: **"תנועות פרשים על המדרכה תיעשה באישור מפקד כוח הפרשים במקום כאשר הדבר נדרש מטעמים מבצעיים לצורך מתן מענה לאירוע בשטח"**.

שימוש באמצעים נוספים במקביל

27. כפי שפורט במסגרת התגובה המקדמית מטעם המשיבה לעתירת האגודה, במסגרת הנהלים הקודמים שעסקו בפעולות הפרשים, הייתה קבועה הוראה לפיה אסורה הפעלה במקביל של אמצעי הפרשים ואמצעי פיזור נוספים (הוראה 4.4(ז)(3) לנוהל המבצעי שבוטל). במסגרת תיקוף הנהלים, לא נקבעה הוראה דומה האוסרת על שימוש באמצעים במקביל, אלא שבסעיף 4ה(4) לנוהל הפעילות המבצעית, נקבעה הוראה המגבילה באופן מסוים את השימוש באמצעים מקבילים, על פיה: **"בעבודת פרשים עם כוחות רגליים ואמצעים נוספים, יש לשמור על מרחק מינימום של 6 מטר"**.

28. בהקשר זה טענו העותרות, כי השילוב של שימוש בפרשים עם הפעלת אמצעים נוספים, מגביר הן את חוסר השליטה בסוס, והן את מידת המסוכנות הנשקפת מהשימוש בו.

29. כפי שהובהר בתגובה המקדמית לעתירת האגודה, לעמדת המשיבה דין טענות העותרות בעניין זה להידחות. ההחלטה שלא להגביל מראש באופן גורף שימוש באמצעים אחרים במקביל לשימוש בפרשים, כדוגמת מכת"ז, מערכת אקוסטית "צעקה", רימוני הלם, נובעת בין היתר, משיפור והתאמת המענה המשטרתי להתפתחויות במאפייני הפרות הסדר, על רקע ניסיון מבצעי שהצטבר במשך שנים, וכן בשים לב לכך שהמשטרה עושה שימוש כיום בסוסים מגזע שונה, המאפשר את השימוש באמצעים אחרים במקביל, תוך נקיטת פעולות הנדרשות למניעת סיכונים, כפי שיפורט.

עוד צוין, כי מעבר לגזע הסוסים ולתכונות המאפיינות אותן, משטרת ישראל מבצעת הליך איתור קפדני לרכישת הסוסים בהם היא עושה שימוש. בתוך כך, נערכת בחינה פרטנית של התאמת תכונותיהם של הסוסים הפרטניים לצרכים המבצעיים של משטרת ישראל, ובכלל זה התאמתם לפעילות באירועי הפרות סדר בסביבה אזרחית. כמו כן, לאחר בחירתם, הסוסים עוברים הכשרה ממושכת, הנמשכת למעלה משנה, הכוללת אימונים משותפים עם פרש, תרגול הוראות והנחיות, וכן חשיפה מדורגת ומבוקרת לגירויים אופייניים לסביבה מבצעית, כגון רעשים, מכשולים ותנאי שטח משתנים.

יודגש, כי במהלך הליך ההסתגלות והאילוף הממושך, אשר נועד לבחון את התאמתם של הסוסים לבצע את משימות המשטרה, נעשה שימוש הדרגתי גם באמצעים מקבילים אחרים. רק לאחר השלמת תהליך ההכשרה ובחינה כי הסוס עומד בכלל הדרישות המבצעיות והמקצועיות, הוא משולב בפעילות מבצעית יחד עם הפרש המיועד לו; וגם שלב זה מתבצע באופן מדורג ומבוקר, תוך התאמה לוותק הסוס ולחשיפה שצבר.

30. נוכח האמור, הפרשים והסוסים ערוכים ומוכשרים לפעול באירועי הפרות סדר, לרבות באירועים בהם עולה צורך מבצעי לשימוש במספר אמצעים במקביל. משכך, במסגרת תיקוף הנהלים, נקבעו הוראות בטיחות עדכניות, המותאמות למאפייני הסוסים המופעלים כיום ולנסיבות המבצעיות הרלוונטיות, ותוקן הנוהל באופן המאפשר שימוש של אמצעים במקביל, בהתאם לשיקול הדעת של המפקד ולמדרגים הקבועים בנוהל הטיפול המשטרתי באירועי הפרות סדר.
31. יצוין, כי על פי הנמסר מהווטרינר המשטרתי, במהלך הליך ההכשרה הסוסים נחשפים בהדרגה לגירויים שונים, ולא ידוע על פציעה של סוס שנגרמה כתוצאה משימוש באמצעים מקבילים. כמו כן, מבדיקות שנערכו לא נמצא סימן פיזיולוגי או פתולוגי שניתן לפרש ככזה המקושר כתוצאה משימוש באמצעים נוספים במקביל.
32. כפי שצוין בתגובה, נוהל הטיפול המשטרתי באירועי הפרות סדר (220.010.10) והן נוהל הפעילות המבצעית מותירים שיקול דעת למפקד בשטח אשר נדרש להעריך את אירוע הפרת הסדר המתפתח, ובהתאם לעשות שימוש באמצעים העומדים לרשותו, תוך נקיטת אמצעי זהירות. עוד פורט בתגובה המקדמית, כי המשיבה לא מגבילה אירועי מחאה והיא פועלת להפסקת אירוע מסוג זה רק במקום ובשלב בו הופכת המחאה להפרת סדר אלימה. בתוך כך, ההחלטה האם לעשות שימוש באמצעים אגב פיזור הפרת סדר כמו גם ההחלטה באילו אמצעים להשתמש, מתקבלת בהתאם לנהלי המשטרה שצוינו לעיל ובהתאם לשיקול הדעת המקצועי על פי נסיבות העניין. שימוש בכוח ובאמצעים השונים נעשה כאמור על פי מדרג, רק כאשר הפרת הסדר מתאפיינת באלימות ואי ציות להוראות ויש צורך לבצע פיזור אפקטיבי של המשתתפים וכאשר הפרת הסדר פוגעת משמעותית בסדר הציבורי כפי שפורט לעיל.
33. עוד יודגש, וכפי שצוין לעיל, כי השימוש באמצעים נעשה ככלל לאחר שמוצו האפשרויות לפיזור ללא שימוש באמצעים כגון פעולות הידברות, הוראת פיזור, כריזה וכדומה.
34. בהתייחס לאפשרות של שימוש באמצעים מקבילים, נקבע בנוהל פעילות מבצעית כי תתאפשר הפעלת אמצעים נוספים ובלבד שישמר מרחק מינימום של 6 מטר. זאת, כאשר בעניין הפעלת מכת"ז, נקבע באופן ספציפי בנוהל פעילות מבצעית, כי הפרשים יופעלו לפני הפעלת מכת"ז כדי למנוע החלקת פרשים, ולחלופין ניתן לבצע חלוקת גזרות הפעלה בין הפרשים והמכת"ז ולהפעילם במקביל (סעיף 4.ב(5)(י) לנוהל).
35. הוראה זו מחייבת את הפרשים, בנוסף למכלול הוראות הבטיחות והזהירות החלות על כל אחד מן האמצעים הרלוונטיים, המפורטים בנהלים הספציפיים של הפעלת אותו אמצעי.
36. כך למשל, הוראה זו על מרחק מינימלי של 6 מטר, בהפעלת אמצעים מקבילים בעת הפעלת הפרשים, נוספת להוראות המפורטות בנוהל אג"מ 220.010.15 להפעלה ושימוש ברימון הלם, הקובעת, בין היתר, כי הטלת רימון תתבצע לעבר מפרי הסדר במרחק מינימלי של 5 מטר לפחות, בין מקום הטלת הרימון לבין מפרי הסדר. כלומר, בעוד הנוהל להפעלה ושימוש ברימון הלם קובע מרחק מינימלי של כ- 5 מטר לפחות, הפעלת אמצעי של רימון הלם בעת פיזור אירוע הפרת סדר על-ידי פרשים, תתאפשר בטווח מינימלי של כ- 6 מטר לפחות בין מקום הטלת הרימון והסוס.

זאת, בנוסף ליתר ההוראות המפורטות בנוהל הפעלה ושימוש ברימון הלם, כגון קבלת אישור הגורמים המוסמכים; נקיטת אמצעי הזהירות והבטיחות המפורטים בנוהל, בחינת תנאי הסביבה והשטח ומיקום ההפגנה; והימנעות ככל הניתן משימוש באמצעי כלפי אוכלוסיות מיוחדות.

37. בנסיבות אלו, וגם לאחר בחינה חוזרת שנערכה על-ידי המשיבה בסוגיה זו, לא נמצא כי יש מקום להטיל הגבלה גורפת נוספת, מעבר להגבלות האמורות, ביחס לשימוש באמצעים מסוימים במקביל לשימוש בפרשים. לעמדת המשיבה, הגבלה גורפת שכזאת עשויה לפגוע שלא לצורך ביכולת המבצעית של המשטרה למילוי תפקידה בהתמודדות עם הפרות סדר ותהווה התערבות בשיקול הדעת המקצועי של הגורם המשטרתי המוסמך. בהקשר זה תפנה המשיבה לדבריו של כבוד השופט ע' פוגלמן בבג"ץ 5078/20 **טלי פדידה ו- 60 אח' נ' משטרת ישראל מפקד מחוז ירושלים ניצב דורון ידיד** (19.8.20), בפסקאות 34-35.

38. עם זאת, ולמען הסדר הטוב, הוחלט על תיקון נוהל פעילות מבצעית, כך שיובהר כי המרחק המינימלי של 6 מטר בהפעלת אמצעים מקבילים לאמצעי הפרשים, יחול באופן ספציפי גם בהפעלת אמצעי של רימון הלם, ותוך הבהרה כי שימוש זה ייעשה רק כאשר קיים צורך מבצעי ובאישור הגורם הפיקודי המוסמך.

39. בהתאם, הוחלט לתקן את סעיף 4ב(ה)(4) לנוהל, כך שיצוין כי: **"השימוש באמצעים אחרים לצד השימוש בפרשים, לרבות רימון הלם, ייעשה רק כאשר קיים צורך מבצעי באישור הגורם הפיקודי המוסמך. בעבודת פרשים עם כוחות רגליים ואמצעים נוספים, לרבות רימון הלם, יש לשמור על מרחק מינימום של 6 מ'."**

השימוש באלת פרשים וביתרת המושכה

40. כפי שצוין בתגובה המקדמית לעתירה האגודה, סעיף 4(ו) לנוהל פעולה מבצעית מגדיר את השימוש באלת פרשים וביתרת המושכה. יוסבר, כי אלת פרשים, שהשימוש בה הותר עוד במסגרת הנהלים הקודמים, היא אלה ייעודית שאושרה לשימוש על-ידי פרשי המשטרה במצבים מסוימים המוגדרים בנוהל. לצד זאת, השימוש ב"יתרת מושכה", הוסדר לראשונה במסגרת הנהלים העדכניים. הוראה זו מתייחסת לשימוש ברצועות העור המחוברות למתג הסוס, אשר הפרש או חוז בהן בכל עת במהלך הרכיבה ואינו יכול להסירן מידו (בהתאם לנוהל, פרש נדרש לשמור על שליטה מקסימלית בסוס, הן בשגרה והן באירועי הפרות סדר והפגנות בפרט). בשל כך, יתרת המושכה מהווה עבור הפרש האמצעי הזמין ביותר להגנה עצמית.

41. בהתאם לנוהל פעולה מבצעית, השימוש באלה או ביתרת מושכה אפשרי רק בתרחישים המוגדרים בנוהל, ומתאפשר רק לצורך הגנה עצמית, כאשר פרש או סוס מותקפים – בין באמצעות כלי תקיפה קר כגון מוטות, אבנים, סכין או חפצים אחרים העלולים לגרום לפגיעה, ובין באמצעות תקיפה פיזית ישירה כגון אגרופים, בעיטות או ניסיון לדחוף את הסוס; או לשם מניעת איבוד שליטה על הסוס במצבים שבהם נעשה ניסיון של מתפרע או כל אדם אחר לגעת ברסן הסוס, במושכות או בראשיית הסוס, חבל ההובלה הכרוך על צווארו או להפיל את הפרש, באופן היוצר חשש לאובדן שליטה על הסוס.

כך קובע הנוהל, כי המקרים המותרים לשימוש באלה או יתרת המושכה הם אלה:

"לצורך הגנה עצמית:

- (1) תקיפת פרש או סוס באמצעות כלי תקיפה קר כגון: מוט ברזל או עץ, דגל, שלט העשוי מחומר קשיח, זמבורות, אבן, סכין וכד'.
- (2) תקיפת פרש או סוס ללא אמצעים ובאמצעות אגרופים, בעיטות, דחיפת הסוס.
- (3) השימוש באלה יתבצע לצורך הגנה עצמית של הפרש או הסוס, בטכניקת מתן חבטות עד להסרת האיום על הפרש או הסוס.

(א) למניעת איבוד שליטה על הסוס:

באירועים בהם יש ניסיון של מתפרע, מפגין או כל אדם אחר לגעת ברסן הסוס, מושכות, ראשיית הסוס, חבל ההובלה הכרוך על צווארו, או הפלת הפרש מהסוס, וקיים לפרש חשש שלא יוכל לנהוג/לשלוט בסוס, רשאי הפרש להשתמש באלה או ביתרת המושכה."

42. לעמדת המשיבה מדובר בסמכות להפעלת כוח באופן מידתי ומבוקר לצורך הגנה עצמית בלבד שתיעשה אך בנסיבות חריגות, בהיקף מוגבל. עוד נקבע בנוהל כי גם כאשר מתקיימות אותן נסיבות חריגות המאפשרות שימוש באלה או ביתרת המושכה, אופן ההפעלה כפוף למגבלות ברורות (סעיף 4.11(א)-(ג)). כך, נקבע כי השימוש באלה, ככל שנדרש, ייעשה באופן מבוקר ומכוון לאזורי הכתפיים, השכמות והזרועות בלבד, תוך הימנעות ככל הניתן מחבטה בראש; כי אין לבצע פעולת "דקירה" עם האלה; וכי השימוש באלה או ביתרת המושכה יופסק מיד עם הסרת האיום.

בנוסף נקבע כי כל שימוש באמצעים אלה מחייב תיעוד בדוח פעולה (סעיף 4.11(8)). כך, בהתאם לנהלי המשטרה, "באחריות כל שוטר שהשתתף באירוע ואשר נאלץ להפעיל סמכות שימוש בכוח ו/או שימוש באמצעים – למלא דו"ח מפורט במערכות הדיווח המשטריות" (סעיף 8(ב) לנוהל הפעלת אמצעים בהפס"ד; ראו גם סעיף 17(1) לנוהל הטיפול המשטרתי באירועי הפרות סדר).

43. עוד נקבע בנוהל כי אחת לשלושה חודשים לפחות יתקיימו אימונים יחידתיים, על-ידי מדריך רכיבה או מפקד או סגן מפקד יחידה, במסגרתם מרעננים את כללי השימוש באלה וביתרת מושכה (סעיף 4.9(9) לנוהל).

44. יובהר, כי בדומה לכל פעילות שיטור והפעלה מבצעית, ככל שנמצא כי במקרה מסוים הייתה חריגה בהפעלה או שימוש באמצעי מהנהלים והכללים הקבועים בדין, הנושא מטופל בדרכים המקובלות, לאחר בירור ובדיקה ובהתאם לנסיבות העניין.

45. נוכח האמור, המשיבה תטען כי גם לאחר בחינה חוזרת שנערכה בנושא, לעמדתה, ההוראות בעניין השימוש באלה וביתרת מושכה, הקבועות בנוהל הפעלה מבצעית, הינן הוראות מידתיות וסבירות, הנובעות מצרכים מבצעיים ובטיחותיים, והן עומדות במבחני הפסיקה, כך שאין כל מקום להתערבות שיפוטית בהן.

46. כפי שהובהר, בתגובה המקדמית מטעם המשיבה, סעיף 17 לנוהל הטיפול המשטרתי באירועי הפרות סדר, קובע כי חלה חובה על דיווח מפורט לגבי כל מקרה של שימוש בכוח ו/או שימוש באמצעים לפיזור מפגינים מפרי סדר. תיעוד ודיווח במקרים אלה, ובפרט באירועים בהם ישנם נפגעים כתוצאה מהשימוש בכוח, עובר לגורמי הפיקוד הרלוונטיים, ובמקרים חריגים עד לרמה הממונה במחוז ולרמה הארצית (סעיף 17(7)).

47. בנוסף צוין, כי בסעיף ח' לנוהל פעולה מבצעית ובסעיף ט' לנוהל השגרה נקבע כי תחקירים פנימיים ביחידות הפרשים נתפסים כאמצעי משמעותי ללמידה ולשיפור, ומטרתם לצמצם הישנות של מקרים או פעולות שהובילו לתוצאות שליליות, וכן לשמר פעולות שהובילו לתוצאות חיוביות או שהשפיעו באופן דרמטי על הפעילות המבצעית. בתוך כך, נקבע בנוהל פעולה מבצעית כי מפקד יחידת הפרשים יקיים תחקיר מקצועי או בטיחותי, במקרים הבאים: פציעת פרש או סוס; החלקה או נפילה; פעולה מבצעית מוצלחת או פעולה שלא צלחה; גרימת נזק משמעותי לציוד שנבע מרשלנות, שימוש לא נכון או תחזוקה לא נכונה; פגיעה במפגין/אזרח שלא במהלך פיזור; פגיעה בשוטר רגלי במהלך אירוע; וכן התנהגות חריגה של סוס באימון או בפעילות מבצעית. עוד נקבע כי התחקירים יועברו לקצין פרשים ארצי לצורך התייחסות ולהעברת המידע ליתר היחידות ללמידה רוחבית.

48. זאת ועוד נקבע בנהלי המשטרה כי קיימת חובת תיעוד באמצעות מצלמות הקסדה, אשר יופעלו ויתעדו, בין היתר, בכל הפעלת פרשים בעת פיזור אירוע הפרת סדר (סעיף 24(2)(ב) לנוהל הפעלה מבצעית).

49. כפי שהוסבר, הניסיון המבצעי מלמד כי הליך פיזור הפגנה (העולה כדי הפרת סדר במדרג ג') הוא אירוע דינמי, רב משתתפים ורב משתנים, שבמהלכו הפרשים מרוכזים בביצוע המשימה המבצעית, ולא תמיד יבחינו בזמן אמת בכל פגיעה שנגרמה. בהתאם לנהלי המשטרה, "באחריות כל שוטר שהשתתף באירוע ואשר נאלץ להפעיל סמכות שימוש בכוח ו/או שימוש באמצעים – למלא דו"ח מפורט במערכות הדיווח המשטרתי" (סעיף 8(ב) לנוהל הפעלת אמצעים בהפס"ד; ראו גם סעיף 17(1) לנוהל הטיפול המשטרתי באירועי הפרות סדר).

50. על כן, כל שימוש בפרשים לפיזור הפרות סדר מחייב בדיווח, והוא מתועד ומדווח כנדרש, ובתוך כך, ככל שפרש הבחין בפגיעה במפר סדר במהלך הפיזור, הוא מחויב גם כך לתעד את האמור בדו"ח הפעולה. בהקשר זה יודגש, כי בכל אירוע בו יש פגיעה או חשש לפגיעה בסוס, מועבר גם דיווח לפיקוד מדור בעלי חיים ולווטרנר המשטרתי, והסוס נבדק באופן מקיף וכן מוענק לו טיפול רפואי הולם ככל הנדרש. כלומר, משקיימת בנהלי המשטרה חובת דיווח ביחס לשימוש בכוח ובאמצעים משטריים, ובמקרים המתאימים אף חובת דיווח לדרג פיקודי בכיר, אין לעמדת המשיבה מקום לקבוע דרישות דיווח נוספות.

זאת ועוד, במקרים המצדיקים זאת, ולשם שיפור ההתנהלות העתידית, מוסמך הגורם הפיקודי להורות על עריכת תחקיר, בהתאם לשיקול דעתו ובכפוף לכללים החלים במשטרת ישראל לעניין ביצוע תחקירים.

הסדרים אלה משקפים מנגנוני בקרה ופיקוח שנקבעו להפעלת אמצעים משטריים, והם מקובלים גם בנהלים המסדירים את השימוש באמצעים אחרים לטיפול בהפרות סדר. בנסיבות אלו, ובהיעדר פגם בהסדרים הקבועים בפקודות ובנהלי המשטרה, לעמדת המשיבה, אין עילה להתערבות שיפוטית בעניין זה.

51. כאמור לעיל, בהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 19.3.26, נקבע כי המשיבה "תפרט על צעדים שננקטו או שיש בדעתה לנקוט לצורך איסוף מידע והפקת לקחים מאירועים שבהם נפגעו מפגינים על-ידי פרשים".

52. בעניין זה תעדיכן המשיבה, כי בהמשך לעבודה מטה שנערכה בנושא, הוחלט לעגן בנוהל מנגנון ייעודי לריכוז מידע ומעקב אחר מקרים מסוג זה, הכוללים אירועים בהם נפגעו מפגינים בעת פיזור הפרת סדר על-ידי פרשים, וזאת על מנת לאפשר ריכוז שיטתי של המידע ולקיים מעקב אחר אירועים כאמור, והפקת לקחים במידת הצורך, וזאת כחלק ממערך הבקרה והלמידה המתמשך ביחס להפעלת יחידת הפרשים.

בתוך כך, הוחלט להוסיף לנוהל הפעילות המבצעית הוראה ייעודית אשר תסדיר את אופן הדיווח, ריכוז המידע והמעקב אחר אותם אירועים, באופן שיצוין בסעיף 4ב(5)(טז) לנוהל, כי: "ככל שבעת פיזור הפס"ד הבחין פרש כי נפגע אדם מהפרש ו/או מהסוס, ידווח על כך למפקד כוח הפרשים במקום. בתום האירוע, יעביר מפקד כוח הפרשים דיווח מרוכז לרמ"ד מפעילי בעלי חיים לצורך ריכוז המידע וניהול מעקב, כן ידווח לוטרנר המשטרה בכל אירוע בו הסוס היה מעורב בפגיעה ו/או נפצע ו/או קיים חשש לשלומם של הסוס. במקרים בהם עולה חשש כי הייתה חריגה מהוראות הנהלים בהפעלת אמצעי הפרשים או במקרים בהם אירעה פגיעה חמורה באדם או בסוס כתוצאה מהפעלת הפרשים, רמ"ד מפעילי בעלי חיים ינחה על קיום תחקיר פנימי לבדיקת אותו מקרה, אשר מסקנותיו יועברו לצורך המשך טיפול במידת הצורך והפקת לקחים".

נוהל 220.013.01 "הפעלה מבצעית יחידת הפרשים" בנוסחו העדכני, מצורף ומסומן מש/1.

53. סוף דבר - נוכח כל המפורט לעיל, ובשים לב לשינויים שנערכו בנהלי המשטרה הרלוונטיים, בהמשך להערות בית המשפט הנכבד שנשמעו במסגרת הדיון שהתקיים בעתירות, ובהתייחס להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 19.3.26, לעמדת המשיבה דין העתירות להימחק.

54. העובדות המפורטות בהודעה זו אושרו על-ידי רפ"ק שלום אהרן, קצין פרשים ארצי במשטרת ישראל, וכן על-ידי רפ"ק אורי אריאל, וטרנר משטרת ישראל. מטעמים טכניים לא עלה בידיהם לחתום על התצהירים עובר למועד ההגשה והם יוגשו בהקדם האפשרי.

היום, ו' באלול תשפ"ו

19 באוגוסט 2026

גיא ורדי, עו"ד

סגן בכיר במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

הדס ערן, עו"ד

סגנית בכירה א' במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

נספח מש/1

**נוהל 220.013.01 "הפעלה מבצעית
יחידת הפרשים" בנוסחו העדכני**

עמ' 14

משטרת ישראל אגף המבצעים

-בלמ"ס-

נוהל זה הותר לעיון על פי חוק חופש המידע

			נוהלי אג"ם
מספר: 220.013.01	תת-פרק: בעלי חיים	פרק: שיטור וקהילה	
שם: הפעלה מבצעית יחידת הפרשים			תאריך פרסום: 13/07/2025
			תאריך תחילה: 13/07/2025
			תאריך ביטול:
			נוסח: 3

1. כללי

- במשטרת ישראל קיימות 4 יחידות פרשים בפריסה ארצית: צפון, ירושלים, ת"א ודרום.
- נוהל זה עוסק בהפעלה מבצעית של פרשי משטרת ישראל על פי כללי רכיבה מקצועיים, המשמשים אבן יסוד ובסיס לעבודה יעילה ובטוחה.
- חריגה מהכללים עלולה להפחית מיעילות הפרש ולהגבילו במילוי תפקידו, ואף לגרום לפגיעה ברכוש או בנפש.
- הנוהל קובע ומסדיר את תחומי האחריות בהפעלת פרשים בפעילות מבצעית.
- ק' פרשים ארצי/רמ"ד מב"ח יהיה הגורם המקצועי המוסמך לאשר או לבטל כל פעילות של מערך הפרשים.

2. הגדרות

- אילוף בסיסי** – סוס שעבר אילוף והכשרה בסיסית במגמה להכשרת בע"ח ומפעיליהם במכללה לשוטרים או על ידי מאלף אזרחי שאושר על ידי ק' פרשים הארצי.
- הוראת פיזור** – הוראה אשר ניתנה על ידי ממונה על המחוז או קצין מחוז או שופט שלום.
- הכשרה מבצעית ביחידות** – סוס/פרש שהוכשר במגמה להכשרת בע"ח ומפעיליהם של משטרת ישראל והועבר ליחידה מבצעית לצורך חשיפה מובנית במגוון תרחישי הייחוס.
- יחידת פרשים** – יחידה מבצעית טרטוריאלית בפקוד מחוז.
- מפקד יחידה** – מפקד יחידת פרשים שאושר והוסמך על ידי מדור מב"ח או מי מטעמו.
- מפקד צוות פרשים** – בוגר קורס פרשים מתקדם.
- מקצבים** – הליכה, רהטה (טרוט), שעטה (קאנטר), דהרה (גלופ).
- נגררת** – כלי רכב נגרר, המיועד להובלת סוסים, הנגרר על ידי רכב מנועי מתאים.
- סגן** – קצין בוגר קורס פרשים/נגד בוגר קורס פרשים מתקדם.

- י. **סוס בטל** – סוס שאינו עובד בשל מגבלה רפואית או התנהגותית.
- יא. **סוס חדש** – סוס שטרם סיים את הליך ההכשרה והוסמך כסוס מבצעי במשטרת ישראל.
- יב. **סוס מבצעי** – סוס שסיים הכשרה מבצעית ביחידה ועבר מבחני הסמכה על ידי מדור מפעילי בע"ח.
- יג. **עבודת לילה** – חצי שעה אחרי שקיעת החמה ורבע שעה לפני זריחתה.
- יד. **פרש** – שוטר רכוב על סוס שהוסמך על ידי מדור מב"ח.
- טו. **צוות** – ארבעה פרשים ומעלה.
- טז. **רכב להובלת סוסים** – רכב ייעודי שאושר על ידי מדור מפעילי בעלי חיים להובלת סוסים.
- יז. **רכיבה מבצעית** – כל פעילות שיטור המבוצעת על ידי פרש רכוב על סוס.

3. השיטה

- א. עקרונות הפעלה מבצעית ;
- ב. סוגי הפעלה מבצעית ;
- ג. תכנון ותיאום הפעלת פרשים ;
- ד. הובלת סוסים לפעילות מבצעית ;
- ה. בטיחות בפעילות מבצעית ;
- ו. שימוש באלת פרשים ויתרת מושכה ;
- ז. שימוש ותייעוד במצלמת פרש ודיווח ;
- ח. תחקירים ;
- ט. פיקוח ובקרה.

4. פירוט השיטה

- א. עקרונות הפעלה מבצעית
- (1) טרום פעילות :
- א) הפרשים יבצעו את הפעולות השונות להכנת הסוסים לפעילות המבצעית
- ב) מפקד היחידה או מי מטעמו יתדרכו את השוטרים לפני היציאה לפעילות.
- ג) יש לרענן לשוטרים את סוגיית הנת"בים (נקודות תורפה בטיחותיות) בגזרת הפעילות.
- ד) אם מדובר בתא שטח שהיחידה טרם עבדה בו, או שחלף זמן רב מהפעם האחרונה שעבדו באותו תא שטח, יש להדגיש בפני הפרשים את החשיבות ונקיטת אמצעי זהירות.
- ה) בימים בהם יש מזג אויר קיצוני במיוחד, תוגבל פעילות הפרשים על ידי וטרינר/ק' פרשים ארצי. פעילות מבצעית תאושר במקרים חריגים ועל פי שיקול דעת וטרינר או ק' פרשים ארצי.
- (2) זמני הפעלה ומנוחה :
- א) ככלל, במשימות שגרה הפעלה של סוס לא תעלה על 6 שעות.
- ב) הפעלה מעל 6 שעות ועד 8 שעות ביממה תתאפשר לאחר רק לאחר קבלת אישור מפקד היחידה ובעדכון ק' פרשים ארצי.
- ג) הפעלה מעל 8 שעות ועד 10 שעות ביממה תאושר על ידי ק' פרשים ארצי או רמ"ד מפעילי בע"ח.
- ד) ככלל, אין להעסיק סוס מעל 10 שעות מצטברות ביממה, למעט מקרים חריגים ובאישור רמ"ד מפעילי בע"ח.

- (ה) לאחר 3 שעות עבודה יש לתת לסוס הפסקה של 30 דקות רצופות לפחות, אשר במהלכן ישחרר הרוכב את חגורת הבטן של האוכף, וייתנו לסוס מזון ומים.
- (ו) אם מדובר בהפעלה של למעלה מ- 6 שעות, תינתן לסוס מנוחה של לפחות 30 דקות רצופות אחרי כל 3 שעות כפי שמפורט בס"ק ה לעיל, ולאחר כל שעתיים נוספות מתום 6 השעות, תינתן הפסקה נוספת של 30 דקות רצופות.
- (3) מהלך הפעילות :
- (א) הפעלה של עד 6 פרשים תהיה בפיקוד מפקד צוות, מעל 6 פרשים מפקד יחידה או סגנו.
- (ב) רמ"ד מב"ח/קצין פרשים ארצי/הוטריןר/מפקד יחידת פרשים, רשאים להגביל שימוש בסוס לתקופות שונות, בהתאם למצב בריאותו או עקב סיבות אחרות.
- (ג) אם תא השטח שהוגדר לעבודת פרשים עלול לסכן את הפרש או את הסוס, רשאי הפרש בתיאום עם מפקד היחידה לחדול מביצוע המשימה, תוך שהוא מעדכן את המפקד הטריטוריאלי שאמון על המשימה.
- (ד) בשטח עירוני פרשים ינועו על הכביש, ובעדיפות לנוע נגד כיוון התנועה אם הדבר מתאפשר ועולה בקנה אחד עם הצורך המבצעי.
- (ה) במשימות שגרה (כפי שמופיעות מטה) הפרשים ינקו את גללי הסוסים, בתנאי שאינם מסכנים את עצמם או משתמשי הדרך.
- (ו) כלל הפעילות השגרתית תתבצע עם כובע או קסדה קלה שאושרו על ידי מדור מב"ח - עליה יותקנו מצלמות קסדה, כאשר מצלמה אחת תופנה לפנים ומצלמה שנייה תופנה לאחור.
- (ז) תנועת הפרשים תתבצע לכל הפחות בצמדים, ובשום מצב לא יהיה פיצול לפרשים בודדים.
- (ח) צוות פרשים שעיכב או עצר חשוד יודיע על כך ליחידה המקומית. עם קבלת ההודעה תשלח היחידה ניידת שתקבל את החשוד מידי הפרש.

ב. סוגי הפעלה מבצעית

1) משימות בט"ש :

- (א) משימות הבט"ש הן קשת רחבה של משימות שגרה שמתבצעות על ידי צמד פרשים או יותר בתאי שטח משתנים לפי מיקוד הקשב המחוזי כגון : סיורים בשטחים אורבניים (תאי שטח בהם מתבצעות עבירות או נדרשת הגברת תחושת ביטחון, משילות ועוד), סיור כפרי בשטחים חקלאים ויערות.
- (ב) ככלל, יש להימנע מסיור בחופי רחצה, בשל מפגעים רבים שעלולים להיות מכוסים בחול, כגון בקבוקי זכוכית, בזנ"טים וכו'. סיור בחופי רחצה יתבצע במקרים חריגים או באישור מפקד יחידה. בכל מקרה לא יתבצע סיור בחופי רחצה עמוסים במתרחצים.
- (2) איתור נעדרים :
- (א) סיוע בסריקות המתבצעות בשטחים גדולים לשם גילוי ואיתור נעדרים וחפצים.
- (ב) לפרשים יתרון יחסי באירועים אלה בשל יכולתם להגיע לשטחים בלתי עבירים לרכב או קשים למעבר אדם, בהיותם רוכבים על סוס תנועתם קלה ומהירה.

- (ג) באירוע בו פרשים נדרשים לבצע סריקות ביערות או שטחים נרחבים, על הפרשים לסמן לעצמם את נקודת ההתחלה, על מנת שידעו לאן לחזור.
- (3) טקסים ואירועים ממלכתיים:
- (א) ישנם מספר אירועים רשמיים או ממלכתיים בהם נדרשת השתתפות פרשים כמפגן כבוד, כגון: ליווי חמו"ל - ליווי של בכירי הנצרות לפני חג המולד מהכנסייה לכיוון מעבר רחל, ליווי נשיא המדינה בפתיחת משכן הכנסת ועוד. באירועים אלה יש משתתפים רבים והם מסוקרים בתקשורת באופן משמעותי.
- (ב) מפקד היחידה או מי מטעמו יוודא באופן פיזי כי הציוד הייחודי לביצוע המשימה נקי ושלים.
- (ג) יש לוודא כי כלל הסוסים המשתתפים באירוע יעברו הכנה על ידי הפרשים ביום האירוע, הכוללת: פריקת מרץ והרגלה לאמצעים שיהיו באירוע כמו דגלים גדולים, קובנים לסוס, מוסיקה ועוד.
- (4) אירועים למען הקהילה:
- (א) יחידות הפרשים לוקחות חלק משמעותי באירועים למען הקהילה, המאופיינים בהשתתפות עשרות עד מאות ילדים, אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים ועוד.
- (ב) באירועים אלה יש לוודא כי התצוגה שתבוצע אינה מסכנת את המשתתפים ונשמר מרחק בטיחות של לא פחות מ-15 מטר בין התצוגה לקהל.
- (ג) על הפרשים להיות דרוכים ומוכנים בכל עת למקרה שמישהו מהמשתתפים ינוע לכיוון הסוסים בפתאומיות, באופן שיבהיל את הסוסים ועלול לגרום אף לנזק בגוף או רכוש.
- (ד) אם יעלה צורך, מפקד היחידה ישלח פרשים נוספים שיסייעו לפרשים המציגים בהרחקת קהל ועוד.
- (5) אירועי סד"ץ/הפרות סדר/הפגנות ומחאות:
- (א) השימוש בפרשים לפיזור מפרי סדר יעשה במדרג הפס"ד ג' כאשר קיימת הפרה של הסדר הציבורי תוך התנגדות אלימה כלפי כוחות המשטרה ו/או הציבור באופן העלול לגרום לחבלות בגוף ונזק לרכוש.
- (ב) השימוש בפרשים ייעשה לאחר שההפגנה הוכרזה כבלתי חוקית על ידי מפקד מוסמך, ועל פי טבלת המדרגים המופיעה בנוהל אג"ם מס' 220.010.11 - "הפעלת אמצעים באירוע הפרות סדר".
- (ג) בכל אירוע (לדוגמה: אירועי ספורט, מחאות, כוננות בפועל למחאה וכו') בו מופעלים פרשים, סד"כ הפרשים באירוע לא יפחת מארבעה פרשים.
- (ד) מפקד כוח הפרשים יבצע חבירה למפקד האירוע הטריטוריאלי הבכיר בשטח להגדרת מדיניות הפעלה, ביצוע תיאום ציפיות וניתוח מקרים ותגובות.
- (ה) מפקד יחידת הפרשים יוודא כי כוח הפרשים שהוקצה לאירוע יכול לתת מענה מקסימלי לתרחישים.
- (ו) בכל אירוע בו מופעלים פרשים, יוגדר כוח רגלי שיסייע לפרשים בשמירה על הישגי הפיזור/הבלימה. הכוח הרגלי ינוע מאחורי הפרשים, תוך שהם שומרים על מרחק בטיחות מהסוסים. לאחר שיוצב קו עצירה הכוח הרגלי יעמוד מקדימה והפרשים מאחור.

- (ז) רמת המיגון של הפרשים והסוסים תיקבע בהתאם לאיום שהוצג על ידי המודיעין בתדריך/אישור תוכניות, ועל פי שיקול דעתו של מפקד כוח הפרשים באירוע.
- (ח) פיזור יכול להתבצע בתנועה איטית או מהירה בהתאם לנסיבות ועל פי שיקול דעתו המקצועי של מפקד כוח הפרשים באירוע.
- (ט) פיזור מפגינים מפרי סדר יעשה תוך הקפדה על כך שתהיה למפגינים ולנמצאים במקום דרך ואפשרות לעזוב את המקום.
- (י) תנועת פרשים על המדרכה תיעשה באישור מפקד כוח הפרשים במקום כאשר הדבר נדרש מטעמים מבצעיים לצורך מתן מענה לאירוע בשטח.
- (יא) פרשים לא יופעלו נגד מפגינים יושבים או שוכבים.
- (יב) במהלך פיזור מפגינים/מעבר בתוך המון/בלימת תהלוכה, רשאי הפרש לבוא במגע בין מפגין לגוף הסוס וזאת לאחר שקיבלו אישור מ' כוח הפרשים באירוע.
- (יג) המפקד הטריטוריאלי יפעיל פרשים בטרם הופעל מכת"ז, זאת כדי להימנע מהחלקת פרשים. לחילופין ניתן לבצע חלוקת גזרות הפעלה בין הפרשים והמכת"ז להפעילם במקביל.
- (יד) מפקד כוח הפרשים הינו הסמכות להנחות את הפרשים בכללי הרכיבה בזמן הפעילות לשם השגת יעדי הפיקוד.
- (טו) הפעלת פרשים תעשה תוך נקיטת כללי בטיחות ואמצעי זהירות המתחייבים למניעת סיכון מיותר.
- (טז) ככל שבעת פיזור הפס"ד הבחין פרש כי נפגע אדם מהפרש ו/או מהסוס, ידווח על כך למפקד כוח הפרשים במקום. בתום האירוע, יעביר מפקד כוח הפרשים דיווח מרוכז לרמ"ד מפעילי בעלי חיים לצורך ריכוז המידע וניהול מעקב, כן ידווח לוטרנר המשטרה בכל אירוע בו הסוס היה מעורב בפגיעה ו/או נפצע ו/או קיים חשש לשלומם של הסוס. במקרים בהם עולה חשש כי הייתה חריגה מהוראות הנהלים בהפעלת אמצעי הפרשים או במקרים בהם אירעה פגיעה חמורה באדם או בסוס כתוצאה מהפעלת הפרשים, רמ"ד מפעילי בעלי חיים ינחה על קיום תחקיר פנימי לבדיקת אותו מקרה, אשר מסקנותיו יועברו לצורך המשך טיפול במידת הצורך והפקת לקחים.
- (יז) בסיום כל הפעלה מבצעית, על הפרש לבצע בדיקה פיזית לסוס על מנת לאתר פגיעה בסוס.
- (יח) באירועים הכוללים מספר זירות בהם מופעלים פרשים מפקד היחידה יקבע מפקד כוח פרשים לכל גזרה.

ג. תכנון ותיאום הפעלת פרשים

- (1) יחידות הפרשים הוגדרו ככוח ארצי, ועל כן נדרשות לזמינות מידית להקפצה. הדבר מביא אתו שינויים בתכנון הפעילות השגרתית, וצורך בתיעודף משימות.
- (2) בשגרה תפעלנה היחידות בתחום המחוז בו הן נמצאות, תחת פיקודו של מפקד היחידה.
- (3) בתחילת משמרת, צוות הפרשים ידווח על הגעתו לראש משמרת/קצין יחידה טריטוריאלי ויאזין לגל הנוגע.
- (4) בפעילות מרוכזת של מספר יחידות פרשים, הפיקוד והשליטה יהיו באחריות מפקד יחידת הפרשים שבתחומו מבוצעת הפעילות.

- (5) ק' פרשים ארצי יחד עם חטיבת המבצעים יבצעו תיעדוף והקצאות לתגבור פרשים בין המחוזות באירועים גדולים.
- (6) קדימות להפעלת פרשים תינתן תחילה לאירועי הפרות סדר/הפגנות/אירועי ספורט, לאחר מכן לחיפוש נעדרים, אבטחה ובטי"ש.
- (7) ק' פרשים רשאי לשנות/לבטל/להסיט כוחות או משימות בהתאם לשיקול דעתו ובהתאם לצורך.

ד. הובלת סוסים לפעילות מבצעית

- (1) הכנה לנסיעה והעמסת הסוסים:
- (א) הפרש יוודא את תקינות הרכב והנגרר, ויוודא כי קיים מזון נקי ואכיל בנגרר.
- (ב) הסוסים יועמסו לנגרר רק כאשר הנגרר רתום לרכב. אם הסוס מסרב להיכנס לנגרר ונדרשת הובלה על ידי הפרש, יש לוודא כי פתח היציאה הקדמי פתוח לפני הכניסה לנגרר.
- (2) מהלך הנסיעה:
- (א) הנסיעה ברכב רתום לעגלה עם סוסים תיעשה על פי המהירות המותרת, ולא יותר מ-80 קמ"ש.
- (ב) בנסיעות מעל שעה הפרשים יבדקו את הסוסים כל שעה.
- (3) הורדת הסוסים ובדיקה תקינות:
- (א) עם ההגעה ליעד ועצירת הרכב במקום בטוח, הפרשים רשאים להוריד את הסוסים מהנגרר.
- (ב) אם סוס מסרב לרדת לבד, הפרש ייכנס לתוך הנגרר מהדלת הקדמית, כאשר הכבש האחורי פתוח, ויוליך את הסוס לאחור בקו ישר.
- (ג) בסיום הפעילות הפרשים ינקו את הנגרר מגללים, ויוודאו כי לא נגרמו נזקים לנגרר או כאלה שעלולים לסכן את הסוסים.

ה. בטיחות בפעילות מבצעית

- (1) מפקד כוח הפרשים יוודא כי בתא השטח בו הוא מופעל, אין גורמים שעלולים לסכן את הפרש או הסוס כגון: שמן על הכביש, חבלים קשורים, ברזלים ויתדות שתקועים באדמה, ערמות פסולת הכוללות מתכות וכד'.
- (2) אם נמצא שישנם גורמים מפריעים, יפעל מול מפקד הכוח הרגלי להסרתם על מנת שיוכל לפעול עם הסוסים.
- (3) עבודת פרשים מותרת בשעות החשיכה רק במקומות בהם יש תאורה שתאפשר לפרש לזהות גורמים שעלולים לסכן את הפרש או הסוס.
- (4) השימוש באמצעים אחרים לצד השימוש בפרשים, לרבות רימון הלם, ייעשה רק כאשר קיים צורך מבצעי באישור הגורם הפיקודי המוסמך. בעבודת פרשים עם כוחות רגליים ואמצעים נוספים, לרבות רימון הלם, יש לשמור על מרחק מינימום של 6 מ'.
- (5) על הפרש חלה חובת זהירות בכל משימה.

ו. שימוש באלת פרשים ויתרת מושכה

- (1) "אלת פרשים" היא אלה שאושרה לשימוש פרשים באירועים ומקרים שמפורטים בהמשך.
- (2) "יתרת מושכה" הן רצועות עור המחוברות למתג הסוס, אותן הפרש מחזיק בידו במהלך רכיבה על הסוס, ואינו יכול להסירן מידו בשום מצב.

- (3) יתרת המושכה היא האמצעי הזמין ביותר להגנה עצמית עבור הפרש, היות והוא אוחד בה בידו בכל עת, ולכן הפרש רשאי להשתמש בה כשחש סכנה לשלומו או לשלום הציבור.
- (4) הפרש חייב להיות בשליטה מקסימלית על הסוס בפעילות השגרה בכלל ואירועי הפרות סדר/הפגנות בפרט.
- (5) הפרש רשאי להשתמש באלה או יתרת המושכה לפי שיקול דעתו ובהתאם לתרחישים המפורטים.
- (6) חבטות באלה/יתרת מושכה יהיו מבוקרות לכיוון הכתפיים, השכמות, והזרועות בלבד.
- (7) כל שימוש באלה/יתרת מושכה מחייב עדכון למפקד כוח הפרשים באירוע ולמפקד יחידה.
- (8) שימוש באלה/יתרת המושכה יתועד בכתיבת דוח פעולה.
- (9) בימי אימון יחידתיים יבוצע ריענון של כללי השימוש באלה ויתרת מושכה לפחות אחת לשלושה חודשים. האימון ייערך על ידי מדריך רכיבה/מפקד/סגן מ' יחידה.
- (10) המקרים המותרים לשימוש הם אלה:
- (א) לצורך הגנה עצמית:

- (1) תקיפת פרש או סוס באמצעות כלי תקיפה קר כגון: מוט ברזל או עץ, דגל, שלט העשוי מחומר קשיח, זמבורות, אבן, סכין וכד'.
- (2) תקיפת פרש או סוס ללא אמצעים ובאמצעות אגרופים, בעיטות, דחיפת הסוס.
- (3) השימוש באלה יתבצע לצורך הגנה עצמית של הפרש או הסוס, בטכניקת מתן חבטות עד להסרת האיום על הפרש או הסוס.
- (ב) למניעת איבוד שליטה על הסוס:

באירועים בהם יש ניסיון של מתפרע, מפגין או כל אדם אחר לגעת ברסן הסוס, מושכות, ראשיית הסוס, חבל ההובלה הכרוך על צווארו, או הפלת הפרש מהסוס, וקיים לפרש חשש שלא יוכל לנהוג/לשלוט בסוס, רשאי הפרש להשתמש באלה או ביתרת המושכה.

- (11) מגבלות השימוש באלה או יתרת מושכה הן אלה:

- (א) יש להימנע ככל שניתן מחבטות לראש.
- (ב) אין לבצע פעולת דקירה עם אלה.
- (ג) השימוש באלה/יתרת מושכה יופסק לאחר הסרת האיום.

2. שימוש ותיעוד במצלמת פרש

- (1) בטרם תחילת הפעילות, השוטר יבצע בדיקה ויזואלית לבדיקת תקינות ושלמות המצלמה, וכן יודא כי המצלמות טעונות במלואן.
- (2) מצלמות הקסדה יופעלו ויתעדו במקרים האלה:
- (א) כאשר נעשות פעולות הנוגעות להפרת הסדר הציבורי לדוגמה: התנגדות אקטיבית להנחיות המשטרה, השחתה/פגיעה בתשתיות או רכוש, הפעלת אמצעי פירוטכניקה, כל שיח המתקיים מול קהל, התנהלות מול איש ציבור וכו'.
- (ב) בכל הפעלת פרשים לצורך פיזור/בלימה או הדיפה של מפגינים, ליווי תהלוכה, חילוץ רכב, סיוע למעצר או ביצוע מעצר וכו'.
- (ג) הצילום ייעשה ברציפות מרגע הפעלת הפרשים ועד לסיום ההפעלה.

- (3) מצלמות קסדה לא יופעלו בעת המתנה בנקודות כינוס והיערכות, או המתנה בסמיכות לאירוע ללא הפעלה, זאת על מנת להפיק את המירב מהמצלמות בזמן הצילום ומקום בכרטיס הזיכרון.
- (4) פריקת מצלמות הקסדה תתבצע על ידי כניסה למערכת השחורה באמצעות סיסמה ושם.
- (5) סרטונים לא רלוונטיים כמו לדוגמה: עמידה בנקודת המתנה/היערכות בהם אין מגע עם מפגינים, או שהסרטונים אינם מתעדים את האירוע או אינם יכולים לסייע עם זווית נוספת של אירוע לא יועלו למערכת ולא ישויכו לאירוע.
- (6) לאחר פריקת הסרטונים למערכת, יבוצע תיוג דרך מערכת שחורה על פי מספר האירוע בו נכחו הפרשים.

ח. תחקירים

- (1) ביצוע תחקירים פנימיים הוא אמצעי משמעותי ללמידה ביחידות מקצועיות, לשם צמצום הישנות מקרים או פעולות עם תוצאות שליליות, או לשימור פעולות שתוצאותיהן היו חיוביות או שהשפיעו דרמטית על הפעילות המבצעית.
- (2) מפקד יחידת הפרשים יקיים תחקיר מקצועי או בטיחותי, בין היתר, באירועים האלה:
- (א) פציעת פרש/סוס;
 - (ב) החלקה/נפילה;
 - (ג) פעולה מבצעית מוצלחת או פעולה שלא צלחה;
 - (ד) גרימת נזק משמעותי לציוד שנבע מרשלנות/שימוש לא נכון/תחזוקה לא נכונה;
 - (ה) פגיעה במפגין/אזרח שלא במהלך פיזור;
 - (ו) פגיעה בשוטר רגלי במהלך אירוע;
 - (ז) התנהגות חריגה של סוס באימון או בפעילות מבצעית.
- (3) התחקירים יועברו לק' פרשים ארצי להתייחסות ולהעברת המידע ליתר היחידות ללמידה רוחבית.

ט. פיקוח ובקרה

- (1) שגרת הפעילות המבצעית ביחידת פרשים מחייבת ביצוע מגוון רחב של פעולות ברמת ביצוע גבוהה.
- (2) ביצוע בקורות פיקוד היחידה הינו תנאי הכרחי על מנת לוודא את איכות הביצוע של הפרשים והקפדתם על ההוראות המקצועיות של המדור.
- (3) מפקד יחידה חייב בביצוע בקרה אחת לפחות במהלך החודש לצוותים הפועלים בשטח.
- (4) הבקרה תכלול בדיקת תקינות וניקיון ציוד הרכיבה, טיפוח, ניקיון ונראות הסוסים, בקיאות בנושאי התדריך ועוד.

5. תרגולת והדרכה

- א. לימוד נוהל זה ייעשה בהדרכה במסגרת קורס פרשים בסיסי, ובהשתלמויות המקצועיות של מערך הפרשים.
- ב. תרגולת השימוש באלת פרשים/יתרת המושכה יתורגלו כל רבעון, ויתועדו במערכת שירת סירנה ובמעקב יחידתי.
- ג. יש להעביר את ההוראות המקצועיות שבנוהל בימי אימון ושיעורים שבועיים.